

Úrmælingur ella bandittur?

Archibald Black

At siga seg undan sínum politiska hafti og skriva óhefta frágreiðing um Nólsoyar Páll sýnist flestu føroyingum ógjørlegt, soleiðis er eisini við hesari bók hjá Rolf Guttesen.

Sagt verður eisini, at hvør setningur er dokumenteraður og kann eftirkannast.

Upprunin til bókina, sambært útvarpssamrøðu við Rolf Guttesen, er, at hann í ørindum á Norðoyri hittir mann, og eg endurgevi: “Eg minnst enn mergjaðu orðini um Nólsoyar Páll. Tú skalt vita, at her norður er hann ongin stórir maður”. Tá ið ein kallar slíka útsøgn mergjaða, er tað væl tí, at man fær sínar fordómar váttadar.

At skriva útsøgnir í bók sum, “- at Myrkjanoyri og Uppistova- “ á Norðoyri var kastibløka millum Nólsoyar Páll og høgu harrarnar í Havn”, er ósakligt og reinur heilaspuni uttan keldutilfar.

Í samrøðu við Sosialin sigur Rolf Guttesen, og eg endurgevi:

“Um orsøkina, at oyrarmaðurin einki helt um Nólsoyar-Páll. – Nólsoyar Páll varð giftur við yngstu bóndadóttirini, men kortini fekk hann ein átta-markagard úti á Oyri. Tann elsta dóttirin, sum vanliga plagdi at fáa mest tillutað, fekk bara ein fýramarkagard. Eg spurdi, hví tað endaði soleiðis. Tá fekk eg svarið, at Nólsoyar-Páll hevði forbindils til Havnar. Kanska hevur tað nakað við tað at gera,” sigur Rolf Guttesen”.

Aðrastaðni í samrøðuni verður sagt. “Fyrra konan hjá honum doyði, men hann giftist skjótt aftur við eini bóndadóttur úr Uppistovu á Oyri. Hann bygdi á Biskupsstøð”.

Eg kann upplýsa, at kona Nólsoyar Páll var ikki úr Uppistovu á Oyri, men úr Norðurstovu úr Gerðum. Eldra systir hennara arvaði allan Norðurstovugarð, ellivu merkur. Maður hennara, Óli Petersen, ið var tilstundandi festari á Oyri – 12 merkur – gav Nólsoyar Páll 8 merkur av garðinum á Oyri og systur sínari 4 merkur.

At nakar søgufróður maður

úti á Norðoyri veit nakað um Nólsoyar Páll, ið vit onnur ikki vita, er nýtt fyri okkum, sum kenna nakað til Norðoyri.

Hetta má sigast at vera eitt sera ósakligt grundstøði at byggja eina bók á.

Biskupsstøðgarðurin.

Guttesen heldur fram: “Umframt standmyndir, gøtunøvn og annað, verður eitt hús í Klaksvík byggt í gamlan stíl, sum verður kallað Hús Nólsoyar Páls”.

“Biskupsstøðgarðurin” er ein endurbygging Nólsoyar Páli til heiðurs, og hevur Jákup bóndi, bátasmiður og langabbasonur Nólsoyar Páls, mált húsini upp. Seinni teknaði systirsonurin, Pól Nólsoe Kjølbro húsini. Hetta var eftir áheitan frá Roberti Joensen, søgumanni og skrivara hjá Kl. Kommunu.

Keldur at Biskupsstøðgarðinum.

Jákup Biskupsstøð, vanliga nevndur Jákup bóndi, var langabbasonur Nólsoyar Páls,

hann var føddur á Biskupsstøðgarðinum (Húsum Nólsoyar Páls) í 1867. Hann giftist inn hagar, og fimm av hansara seks børnum eru fødd har. Apolonia, (Dóttir Nólsoyar Páll) búði undir sama taki. Jákup bóndi var 22 ára gamal, tá ið Apolonia andaðist.

Í 1905 flutti Jákup bóndi 38 ára gamal í egin hús, sum hann hevði byggt við síðina av. Húsin, ið Nólsoyar Páll bygdi, vóru standandi 20 ár eftir hetta. Jákup bóndi var virkin til 94 ára aldur og andaðist hann 96 ára gamal í 1964. Tá var eg, undirritaði, átta ára gamal, og sonur hansara, abbi mín Hans Biskupsstøð, 68 ár (f. 1896 og andaðist í 1984). Dóttir hansara, móðir mín Brita Black, er í dag 90 ára gomul og við sítt fulla vit.

Hesi eru mínar keldur viðvíkjandi Biskupsstøðgarðinum. Ongin søgufrøðingur hevur verið á gátt og tosað um hesi viðurskifti; nógv av tí, sum er skrivað, eru gitingar og skeivleikar.

Nólsoyar Páll búði ongantið

á Norðoyri. At børn eru tilskrivað ávíkavist Uppistovu ella Biskupsstøð í kirkjubókini, er ikki tað sama sum, at ein býr har. Meir um hetta, tá ið annað høvi býðst.

Tá ið nú bókin hjá Rolf Guttesen byggir á hesar skeivu upplýsingar, og onki keldutilfar oyrarmaninum viðvíkjandi, kann eg ikki taka bókina í fullum álvara. Jú, eg havi lisið bókina, og eri eg ósamdur í fleiri av niðurstøðunum. Eisini sakni eg keldutilfar, ið er til skjals, sum mótprógvur fleiri av pástandunum, bókin kemur við, men tað tæner kanska ikki endamálinum.

Uppskot hjá landsstýrinum, sum skal betra fíggjarligu umstøðurnar hjá pensjónistum

Bozena Rasmussen

Nú eru løgtingslógaruppskot lögð á borðið sum skulu viðgerast í løgtinginum í næstum. Mál, ið sambært landsstýrinum hava sum endamál at betra fíggjarligu viðurskiftini hjá fólkapensjónistum.

Hetta eru løgtingsmál nr. 10/2019, nr. 11/2019 og nr. 20/2019. Í hesum uppskotum verður atlit ikki tikið til at ein stórir partur av fólkapensjónistum liva í fátaðaváða. 3 av 10 ella á leið 2.500 fólkapensjónistar liva í fátaðaváða í Føroyum. Hetta er ein álvarsligur trupulleiki fyri okkara sam-

felag.

Altjóða fátækramarkið sum er ásett at vera 60% av miðársinntøkuni í landinum, var í 2017, 143.350 kr.

29,8% av fólki yvir 67 ár ella á leið 2.500 pensjónistar høvdu í 2017 ársinntøku, sum lá undir fátækkraváðamarkinum/markinum fyri fátækkradømi.

Eftir uppskotinum fara stakir fólkapensjónistar í 2020 at hava ársinntøku uppá 136.574 kr. og er henda inntøku-upphædd alt ov lág, til at lyfta hesar mongu fólkapensjónistar úr fátækkrastøðu. - Longu nú í 2019 mangla í minsta lagi 7.000 kr. til hvønn pensjónist, ið einans hevur fólkapensjón og samhaldsfasta at liva av, í fyrri yvirhøvur at koma uppum fátækramarkið.

Talva 5 í uppskotinum í løgtingsmáli nr. 11/2019, vísir, at pensjónistar sum hava inntøkur uppá 350.000 kr. til 400.000 kr. um árið fáa dupult so høga hækking av inntøku sínari (tey fáa gott 2.000 kr. um mánaðin), enn tey sum einans hava fólkapensjón og samhaldsfasta

at liva av (hesi fáa gott 1.000 kr. afturat um mánaðin).

Sigast má tí at hesi uppskot til bertan av inntøkuviðurskiftinum hjá fólkapensjónistum venda sosialt skeivt.

Hesi uppskot hjá landsstýrinum venda sosialt skeivt, hetta tí at longu sum er mugu hesir fólkapensjónistar fáa uml. 1.700 kr. afturat um mánaðin fyri at røkka uppum fátækkraváðamarkið.

Fátækkraváðamarkið var í 2017, 143.350 kr. Meðan hetta uppskot til inntøkuhækkingar hjá stórum pensjónistum sum einans hava pensjón og samhaldsfasta at liva av, í 2020, einans fara at geva hesum fólkapensjónistum 136.574 kr. árliga. Inntøkuhækkingin til hesar lágløntu fólkapensjónistar uppá gott 1.000 kr. er alt ov lág. Teir mugu fáa eina inntøkuhækking uppá uml. 1.700 kr. um mánaðin, skulu teir koma upp á fátækramarkið.

Hesin lógarpakkin er settur saman av 3 ymiskum lógaruppskotum, sum tíverri eru soleiðis háttað, at tey í høvuðs-

heitum bota um fíggjarligu viðurskifti hjá fólkapensjónistum ið hava høgar inntøkur, meðan inntøkuhækkingin er lág til teirra sum einans hava ella nærum einans hava fólkapensjón og samhaldsfasta at liva av.

Hetta uppskot er ikki heppið fyri kvinnur, tí tær hoyra til láglønarbólk, sum aloftast einans lága privata pensjón (50.000 til 100.000) at liva av afturat fólkapensjónini og samhaldsfasta.

Hetta uppskot er hinvegin sera gott fyri teir fólkapensjónistar, sum hava millum 300.000 kr. til 450.000 árliga, og er hetta aloftast fólkapensjónistar, sum eru menn, ið hava slíkar háinntøkur afturat fólkapensjónini og samhaldsfasta.

Ætlar landsstýrið at betra fíggjarligu viðurskiftini hjá lágløntum fólkapensjónistum eigur mótrokningarfría upphæddin í fólkapensjónini ikki at verða lækkað, sum hetta uppskotið leggur upp til, men eigur at hækka uppá á leið 100.000 kr. so tað fer at loysa

seg hjá fólkapensjónistum við láginntøkum at arbeiða.

Tað gevur góða meining at bota fíggjarligu viðurskiftini hjá fólkapensjónistum ið liva í fátækkraváða/fátækkradømi.

Tað hevur stóran týðning fyri fólkapensjónistar at kenna seg væl og vera “uafhængige” og ikki kenna seg sum eina byrðu fyri samfelagið!

Tað er ógvuliga týðningarmikið, at samfelagið gevur pensjónistum móguleika at arbeiða og harvið halda seg í goðan form og geva eitt positivt íkast til samfelagið.

Hevur okkara velfærðasamfelag ikki ráð at lyfta teir á leið 2.500 fólkapensjónistarnar, sum liva í fátækkraváða/fátækkradømi uppum fátækramarkið? – Eg spyrji bara!